

Kronikk: Er kunstig intelligens fremtidens kartell?

Forbrukerne kan stå i fare for å betale dyrt når bedrifter overlater prisingen til roboter, men konkurransemyndighetene følger med på utviklingen.

Av Kurt R. Brekke, Sjeføkonom
& Katrine Reiso, Seniorrådgiver

Tenk deg at du skal kjøpe en bok. Du går på nettet for å sjekke priser. Med noen få tastetrykk får du oversikt over de ulike tilbudene og kjøper boka fra netthandleren som tilbyr lavest pris. I en slik situasjon vil det være hard priskonkurranse til fordel for deg som leser. Men for netthandlerne vil hard priskonkurranse bety lav profitt. På markedet er det imidlertid kommet en leverandør som har utviklet en prisrobot som garanterer netthandlerne økt inntjening. Roboten bruker all tilgjengelig informasjon som netthandlernes tidligere priser, folks lesevaner på ulike tider av året, etc. Den er selvlærende og eksperimenterer for å finne ut hvilken prisstrategi som gir høyest profitt. Netthandlerne synes dette virker lovende og velger uavhengig av hverandre å anskaffe seg en slik prisrobot. Etter at prisrobotene har eksperimentert en periode stiger prisene til et høyere nivå. Hva har skjedd? Robotene har sluttet å konkurrere på pris til fordel for en strategi som gir kartellpriser. Netthandlerne er strålende fornøyde – profitten har jo økt! Forbrukerne derimot er taperne.

Er prissamarbeid mellom roboter science fiction? Svaret er nei. I 2016 hadde amerikanske og britiske konkurransemyndigheter sin første kartellsak som involverte ulovlig prissamarbeid ved bruk av prisroboter. To netthandlere som solgte Justin Bieber produkter via Amazon hadde blitt enige om å bruke en prisalgoritme som *ikke* skulle underkutte den andre sin pris. Selskapene innrømmet forholdet og ble dømt for ulovlig prissamarbeid. Men hva om selskapene ikke hadde snakket sammen, og i stedet hadde tatt i bruk en slik prisalgoritme uavhengig av hverandre som i eksempelet over? Ville de da kunne blitt dømt for kartellsamarbeid?

Dette spørsmålet stiller den kjente konkurranseøkonomen Joseph Harrington i en ny forskningsartikkel motivert utfra den raske utviklingen av digitale markeder og fremveksten av sofistikerte prisroboter. Han hevder at dagens konkurranseregler tar utgangspunkt i at kartellvirksomhet utføres av mennesker og ikke maskiner, og har utviklet et beviskrav om kommunikasjon mellom personer i konkurrerende bedrifter for at det skal foreligge et brudd på kartellforbudet. Et slikt beviskrav er ikke nødvendigvis relevant i digitale markeder hvor bedrifter overlater prissettingen til roboter, hevder Harrington. Det skyldes dels at et prissamarbeid i slike markeder kun krever kommunikasjon mellom maskiner og ikke mellom personer, men også dels at prisingsalgoritmen er skrevet ned i programvaren slik at konkurransemyndighetene kan verifisere om den er satt opp slik at den leder til kartellpriser. Harrington foreslår derfor at konkurransereglene utvides med et forbud mot bruk av prisroboter, eller det han kaller autonome agenter, som påviselig medfører kartellprising. Bedrifter som vurderer å ta i bruk en prisrobot vil da bli ansvarlig for å undersøke om den inneholder ulovlige algoritmer. Tilsvarende vil leverandører av slike prisroboter

